

การจัดสานตะกร้าหวายบ้านบุทม พ.ศ. 2540 – 2543

ผู้วิจัยได้เคยทำการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาและความต้องการของชาวบ้านบุทมมาครั้งหนึ่งแล้ว ในช่วงภาวะเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตสูงสุด ประมาณปี พ.ศ. 2534 – 2536 ขณะนั้นการตลาดขายดี แต่ปัญหาสำคัญที่สุด คือวัตถุดิบมีราคาแพง และหาซื้อยาก เพราะนโยบายการปิดป่าของรัฐบาลกับมีการปิดพรหมแดนไทย – กัมพูชา ซึ่งเป็นแหล่งที่มีหวายมากที่สุดลง ชาวบ้านต้องการให้รัฐจัดหาแหล่งซื้อหวายราคาถูกและส่งเสริมการปลูกหวายในชุมชนให้มากขึ้น

ปัจจุบันเมื่อสภาพเศรษฐกิจตกต่ำลง การบริโภคสินค้าของประชาชนจึงลดลงไปด้วย ชาวบ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าที่ลงทุนสูงแต่ขายได้ราคาต่ำ วัตถุดิบหายาก และราคาแพง การหารายได้จุนเจือครอบครัวลดลง ขณะที่ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวชาวบ้านได้คิดหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างไร

ปัญหาดังกล่าวชาวบ้านต้องคิดแก้ไขปรับปรุงกระบวนการจัดการของตนเองด้วยการร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา การประชาสัมพันธ์ตนเอง และแสวงหาผู้ให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในเรื่องของเงินทุน วัตถุดิบ ตลาด ชุมชนบ้านบุทมต้องการอนุรักษ์อาชีพการสานตะกร้าหวายไว้เป็นมรดกสืบทอดต่อไป และต้องการสร้างชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง ประชาชนไม่ทิ้งท้องถิ่นไปทำงานที่อื่น เพื่อความอบอุ่นในครอบครัว และร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าด้วยการยืนบนขาของตนเอง

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้พบว่าคณะครูโรงเรียนบ้านบุทมและชาวบ้าน ได้ผนึกกำลังกันพัฒนาการสานตะกร้าหวายอย่างจริงจัง ด้วยการอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิม และปรับปรุงการใช้วัสดุอื่นในการสานภาชนะที่หลากหลายประเภทมากขึ้น ทางคณะครูอาจารย์ในโรงเรียนได้นำการสานตะกร้าไปสอนในวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเชิญผู้ปกครองบางคนไปเป็นวิทยากรช่วยสอนร่วมกับครู ได้รับความสำเร็จในโครงการนี้เป็นอย่างดี นักเรียนของโรงเรียนบ้านบุทมสามารถจักสานตะกร้าหวายและภาชนะอื่น ๆ ได้ดีตามระดับอายุและความสามารถของแต่ละบุคคล มีการนำเด็กนักเรียนและผลงานออกไปแสดงโชว์ในงานต่าง ๆ ทั้งระดับอำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ทำการวิจัยได้เข้าไปร่วมให้การสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านวิชาการ โดยการทำแผ่นพับ โฆษณาประชาสัมพันธ์และซื้อหนังสือเกี่ยวกับหัตถกรรมการสานมอบให้ทางโรงเรียน กับ แนะนำและหาซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากแหล่งอื่นที่ทำด้วยวัตถุดิบหลายชนิดเพื่อทดแทน หวายที่กำลังหายากและราคาแพงมาให้อูเป็นต้นแบบ เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกระดาดหนังสือ หิมพ์ ผักตบชวา ไม้ไผ่ ต้นกล้วย และเถาวัลย์ เพราะการใช้วัตถุดิบจากหวายอย่างเดียวอาจ เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมไปอย่างขาดความสมดุล หลังจากนั้นประมาณ 3 เดือน ได้เข้าไปติดตามผล ปรากฏว่าชาวบ้าน ครู นักเรียนสามารถผลิตภาชนะรูปแบบต่าง ๆ ได้ดี และยัง คิดรูปแบบใหม่ ๆ ของตนเองเพิ่มขึ้นมาได้หลายอย่าง เช่น ถาดรองจาน ถาดรองดินสอ จาน รองแก้วน้ำ ถาดรองไม้กระดาดชำระ กระเป๋าสตางค์หนังสือ เป็นต้น

การทำผลิตภัณฑ์หลากหลายเช่นนี้ เป็นการช่วยให้การตลาดกว้างขึ้น ผู้บริโภคมีทางเลือกซื้อของขวัญ ของฝาก ของที่ระลึกที่มีราคาหลากหลายกันไป หรือเหมาะกับอาชีพ เพศ วัย และความแตกต่างต่าง ๆ ด้วย พัฒนาการเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่น่าภาคภูมิใจ ควรค่า แก่การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนไทยทุกคนช่วยกัน สนับสนุนอนุรักษ์ สืบทอด และส่งเสริม " เทียวเมืองไทย ใช้ของไทย ร่วมใจกันประหยัด "

ขณะนี้ชาวบ้านในชุมชน โรงเรียนบ้านบุทม องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดำเนินงาน การประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และอาจารย์สถาบันราชภัฏสุรินทร์ได้ช่วยกัน ระดมสติปัญญาคิดโครงการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งหลายโครงการ คือ

1. การขยายโรงเรียนต้นแบบเป็นศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ให้กับโรงเรียนใกล้เคียง 3 โรงเรียนคือ โรงเรียนเมืองที โรงเรียนบ้านหนองชัย และโรงเรียนบ้านบรมสุข
2. ประสานกับ อบต. หาทำเลปลูกหวายอย่างจริงจังขึ้นในท้องถิ่น
3. ทางสำนักงานประถมศึกษาได้มอบหมายให้โรงเรียนบ้านบุทมเป็นต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัดขึ้นเป็นแห่งแรก
4. มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครบวงจรขึ้นในหมู่บ้านตั้งแต่ การเพาะ กล้าหวาย ปลูกหวาย คัดมัดหวาย การผลิต และการจำหน่าย ฯลฯ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ต้องการนำเสนอข้อมูลเอกสารเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการติดตามผลสืบเนื่องผูกพันเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของชุมชนต่อไป ตัวผู้วิจัยยังต้องมี ส่วนร่วมช่วยเหลือทางโรงเรียนด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสนับสนุนจัดการประกวดฝีมือหัตถกรรมนักเรียนที่ทดลองสานภาชนะต่าง ๆ ด้วยวัตถุดิบแทนหวาย

ABSTRACT

TE140324

RATTAN WEAVING OF BAN BUTOM IN 1997-2000

The researcher has studied about the problems and the need of the villager of Ban Butom during the time of the economic growth years 1991-1993. At that time the marketing was good but the problem was the material was too expensive and hard to buy. Due to the policy of the government in closing the forest at the borders of Thailand and Cambodia, there is an abundant place for rattan. The villagers want the government to help them in finding the cheap rattan and encouraging them to grow rattan in the community.

At the present time the condition of the economy has declined so the consumption lowers also. The villagers encounter the problem in selling their rattan basket in which they have a high investment while they sell their baskets for a low price. The material is hard to find and expensive. The family income is reduced while their expenses decrease. Considering the problems mentioned how can the villagers solve these problems for their own community.

The villagers have to find the process of self-management, and finding the solution. They also have to find the support from the government and non-government organizations to help them increase their financial capital, material and marketing. The villagers of Ban Butom want to preserve the occupation of rattan weaving and they also want to keep it as the heritage for their future generations. They want to strengthen their community and they do not want leave their community to work in another place. They want to maintain the warmth of the family and help develop the community and to stand on their own feet.

From this research, it is found that the teachers and the villagers of Ban Butom help each other in developing basket weaving. They use the traditional style and they use the local material and they make a variety of baskets. The teachers take the process of basket weaving to teach in the curriculum of

Basic Vocational Subject from Pratom 2 to Pratom 6 (Grade 2 – 6) They do this by inviting the villagers who weave the baskets to teach students and this program is very successful. The students can weave the baskets according to their ability. The school takes the baskets and present to the pulic in the Amphur, province, region and throughout the country.

The researcher offers the academic support by making leaflets and publicized and buy books about the handcrafts and give them to the school. The researcher also gives advice buying materials that can replace the rattan which is expensive and difficult to find. The other materials can be from the newspapers, water hiyacinth, bamboo, banana and vine. If we keep producing the same style of the product we can destroy the environment. After three months, there was a follow up. The reseacher found that the villagers, teachers and students could produce the variety forms of the weaving. They can create new patterns; for example: coasters, pencil cases, saucers, tissue holders and handbags.

The variety of the handcraft can help the villager have a bigger market. The consumers have a greater variety of products to buying as a gift to suit the price, sex, occupations, and the occasions. With the development of the local wisdom is the pride of the villagers and it is worth of the study for the information to encourage the young generations to preserve and support the slogan of Thailand, “Tour Thailand, use Thai products and help saving the economy”.

At the moment the villagers of Ban Butom, Butom School, and the Subdistrict Organization and the Primary Education Office of Surin, and the teachers in Rajabhat Institute Surin help each other in brainstorming the new projects for helping in strenghtens the community like:

1. To expand the network as learning center to Muangthi School, Ban Tanong chai School and Ban Brommasook School.
2. To cooperate with the Sub District Organization in finding the place for the rattan cultivation.

3. The Primary Education Office of Surin assigns Ban Butom School to be the first model of the local curriculum of the province.
4. To support cultural tourism in the village by showing the process in young rattan nursery, planting, rattan cutting, production and sales etc.

This research does not aim to present the documentary information but wants to follow up the consequence of the other related programs of the community. The researcher has a role to help the school in developing the local curriculum and support the student handcraft contest which use the other materials besides the rattan